

»Fotograf, ki s sabo prinese veliko luči,« je poudaril Peter Gedei, ko sva uvodoma skušala definirati jamskega fotografa. »Bistvena je vztrajnost,« je dodal. Jamska fotografija je ena najzahtevnejših zvrsti fotografskega ustvarjanja, saj nastaja v človeku negostoljubnih prostorih popolne teme, kjer je mrzlo in vlažno, pogosto tudi blatno, spolzko, nevarno. A hkrati nezemeljsko lepo, tiho, mirno.

Svetloba v večni temi

SAŠA SENICA
VORANC VOGEL

Peter Gedei je jamar že skoraj 40 let, nekaj let manj je tudi jamski fotograf – v tem obdobju se je izmojstril in postal eden najboljših na svetu. Nedavno je v sodelovanju z avtorjem besedil Marjanom Žiberno izdal dve knjigi: *Slovenija pod površjem* je posvečena bogatemu podzemlju naše države in jamarstvu, druga je o edinstveni Križni jami. Jame in brezna mu še vedno predstavljajo izziv. »Kako osvetliti prostor, da bo zadihal, da bo pokazal svojo lepoto?«

Pravite, da je bistvena vztrajnost?

Veliko fotografov, ki so se lotevali jamske fotografije, je kmalu odnehalo. Po letu ali dveh so bili vsega siti. Vložiti je treba veliko truda, ki se ga nikjer zares ne vidi oziroma ga večina ne opazi. Gledalci vidijo le lepo fotografijo, krasen prostor. A gre za fotografiranje v težkih razmerah, ki te kot fotografa spravijo na neko drugo raven. Potrebne so izkušnje – tako jamarske kot fotografske, da je jamska fotografija dobra.

Vi ste vztrajali in še vztrajate. Vas je kdaj prijelo, da bi odnehali?

Ne, nikoli. Zame je fotografiranje jam izziv: kako osvetliti popolnoma temen prostor. Tudi ko grem v jamo, v kateri sem že velikokrat bil, mi je izziv, ali lahko naredim novo, drugačno fotografijo. Prostor vedno lahko drugače osvetlim, se postavim drugam, drugače razporedim kolege jamarje. Vse je drugače, čeprav je prostor isti. Pri tem sem precej uspešen, tako da že s prve akcije lahko prinesem veliko dobrih fotografij.

Je ta uspešnost prišla z izkušnjami?

Leta 2006 sem posnel svoj zadnji diafilm, potem ko sem kakih 15 let fotografiral v tej tehniki. Držal sem se pravila, da v jami filma ne menjam, ker bi v fotoaparatu ali na filmu zanesel blato; torej sem v eni akciji naredil 36 posnetkov. Od teh je bilo denimo od tri do pet dobrih fotografij. Natančen sem bil, kaj in kako bom fotografiral, v jami nisem imel veliko možnosti eksperimentiranja. Niso bili časi za to. Danes v digitalu je seveda drugače.

Jamarji jame razsvetlijo z naglavnimi lučkami, a snopi svetlobe ne dosežejo vseh kotičkov. Imate dober občutek za prostor? Katero lastnost bi izpostavili, da znate v temi hitro narediti dober posnetek?

Da, dobro se orientiram. Znajdem se jamskih labirintih, zapomnim si posebnosti in tako brez večjih težav najdem izhod. Dosti hitro prečitam prostor in vem, kam bom kaj postavil. Seveda se ta občutek izostri z izkušnjami. Pomembno je tudi pravilno gibanje v jamah, da ne poškodujemo jamskega inventarja. Mladi jamarji v jamarskih šolah so še nerodni, ker niso vajeni takšnega okolja. Več ko je obiskanih jam, lažje se je pripraviti na to, kaj nas čaka, ne glede na to, da je podzemni svet zelo raznolik.

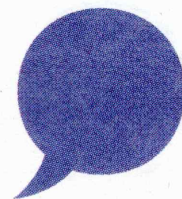
Greste najprej v izvidnico in potem sledi fotografska jamarska akcija?

Redko ponavljam akcije, sploh pa ne, da bi denimo dva vikenda zapored s kolegi obiskal isto jamo; raje smo šli v kako drugo. Temu sem se prilagodil. Jamarske akcije same po sebi, brez fotografiranja, trajajo več ur. Veliko je čakanja, na primer

pri opremljanju jame, pa na prosto smer oziroma da se vrv sprosti in se lahko nanjo pripne drug jamar, spet se nato čaka, ko postavljam fotografsko opremo. V jamah je mrzlo in nihče ne mara postopati brez pravega dela, zato sem vedno skušal fotografijo narediti čim hitreje. Če bi preveč zapletal, bi se kolegi hitro naveličali in ne bi več hoteli z menoj. Morda je tudi to razlog, da hitro naredim dobro fotografijo. Sprva sem fotografiral sproti že, ko smo hodili v jamo, potem je kolega dal idejo za obratni vrstni red, da smo si ogledali jamo in sem fotografiral na poti proti izhodu. Zapomnim si, kje mi je bilo kaj všeč, včasih idejo za lep prizor dajo kolegi ... Redkokdaj sem torej šel dvakrat v isto jamo, da bi fotografijo ponovil na istem mestu. Sem pa se vrnil, če je bil del jame res lep in nisem bil zadovoljen s fotografijo oziroma sem vedel, da lahko naredim boljšo.

Koliko kilogramov fotografske opreme nosite v jamo?

Sprva sem imel skromno opremo, dve elektronski bliskavici in fotoaparatu. Torbo za opremo sem naredil sam. Pač pionirski časi. Potem se je oprema začela množiti, kupil sem

si tudi profesionalen, precej velik fotoaparat, opremo sem zapakiral v transportno vrečo, poleg tega pa prenašal še kovček za fotoopremo. Dodatne bliskavice sem razdelil kolegom jamarjem. A tako natovorjen se je po jamah težko premikati, še posebej po zahtevnih. Z eno transportno vrečo se še da, z dvema že postane muka, jaz pa sem vlekel še kovček. Mislim, da je bila akcija v Čaganko (najgloblja jama na Dolenjskem) tista, med katero sem se odločil, da zmanjšam opremo. Kupil sem si manjši fotoaparat, da sem vse zapakiral v eno vrečo, v katero sem dal tudi kovček. Sicer pa so pri tem pomembni pomočniki, koliko jih je, in tudi zahtevnost jame, kako globoko bomo šli. Če so jamarke in jamarji pripravljeni nositi del opreme, potem ni problema. Asistirajo pri postavljanju bliskavic, so tudi modeli. Brez kolegov si ne predstavljam uspešnega fotografiranja.

Na večini vaših fotografij so jamarji.

Jamski prostor je opazovalcem tuj, težko si je predstavljati velikost prostora. Kapniki so različno visoki in ne dajejo pravega vtisa. Tako so že prvi jamski fotografi ugotovili, da brez človeške figure ne gre, da šele s človekom lahko dobimo občutek o dimenzijah.

In te so v jamah zelo različne, ozki rovi, široka in globoka brezna. Jame, polne okrasja, pa gole stene, v jamah je tudi voda: jezerca, slapovi, reke ... Kakšen tip jam vam je najljubši?

Pravzaprav imam rad prostor. Karkoli je v njem, je dodaten izziv. Vseeno mi je, lahko je zelo ozek rov, lahko je ogromna dvorana, globoko brezno. Zanimiv mi je prostor kot tak in izziv, kako naj ga osvetlim.

Fotografija se je precej spremenila, zgodil se je prehod iz analogne v digitalno. Spremenilo se je tudi jamarstvo, jamarji so danes bistveno bolj opremljeni, luči so veliko boljše. Kako se je razvijala jamska fotografija od vaših začetkov do danes? Ste spreminjali tehniko, načine osvetljevanja?

Izhajam iz stare šole in sem se navadil delati z bliskavicami. Danes nekateri uporabljajo še LED-panele in podobne luči. Tako se od začetkov držim iste tehnike, spremenila se je le številčnost bliskavic, morda njihova moč. Uporabljam še fotografske žarnice za enkratno uporabo, ki so bile v rabi v 50. in 60. letih, danes jih praktično ni več. Le še eno specializirano podjetje jih izdeluje. Na srečo sem prek spletne avkcije naletel na večjo zalogo žarnic v Nemčiji, ko so zapirali trgovino, in jih imam verjetno dovolj do konca življenja. Takšna žarnica odda zelo močno svetlobo. Ena nadomesti tri, štiri običajne bliskavice, predvsem pa omogoča dolg osvetlitveni čas in je zato primerna za osvetljevanje tekoče vode in slapov.

Fotografiranje je na eni strani umetniško, kreativno delo, na drugi lahko povsem obrtniško. Kakšno je razmerje pri vas?

Obrtniški del sem precej razvil, spremljal sem tehniko drugih jamskih fotografov in se naučil dela. Tako se lahko hitro odločim, kako bom postavil bliskavice. In ker obrtniški del gre, sem lahko kreativen. Če bi vse jame osvetljeval na isti način, bi bile moje fotografije enolične in verjetno hitro dolgočasne.

Pri kom ste se učili, kdo so bili vaši vzorniki? Verjetno ste se še največ naučili iz lastnih napak in izkušenj.

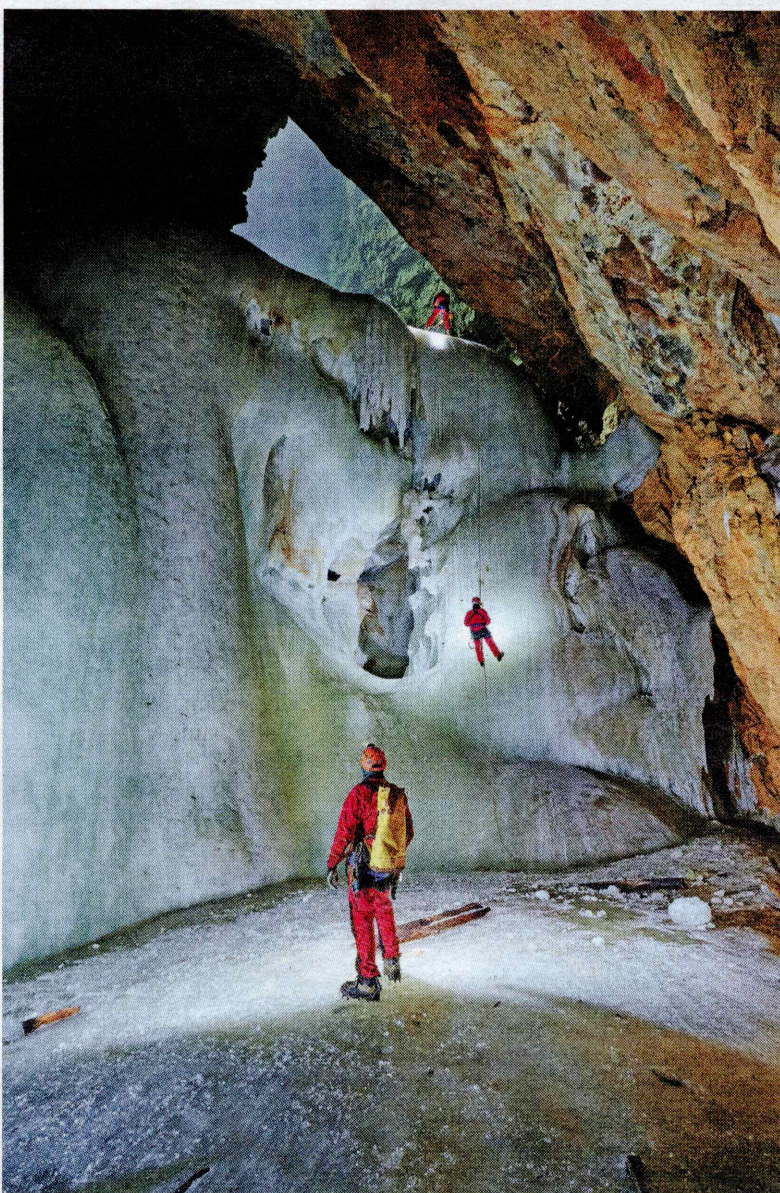
Res je, veliko sem ugotavljal, kako priti do dobrega rezultata. Z bratom Tiborjem sva redno spremljala tuje publikacije – od revij, koledarjev do knjig – in razglabljala, kako so jame osvetljene, s kakšnimi napravami in tako naprej. Menim, da je lastno raziskovanje in iskanje rešitev precej pomembnejše, kot da bi dobil navodila drugega fotografa. Name pa je velik vtis naredil francoski jamski fotograf Philippe Crochet. V sobi, ki sem jo delil z bratom, sva na vratih imela plakat, na katerem je bil jamar, ki je ob jezercu polnil karbidovko. Drugi jamar ga je opazoval pri delu. Prizor

je bil osvetljen izjemno nenavadno, nadvse lepo, in želel sem ustvariti podobno močne fotografije. Šele čez leta, ko sem brskal po internetu, sem ugotovil, da je avtor opisane fotografije Crochet. Kasneje sva se spoznala in sem mu z opisom te zgodbe povedal, da je prav on »sokriv«, da sem se začel ukvarjati z jamsko fotografijo.

Zelo pomemben za to področje je bil tudi koledar Speleo Projects, ki ga je ustanovil Urs Widmer, v njem sta objavljala Crochet in Kevin Downey. Ti so bili sveta trojica, ki je konec osemdesetih dvignila jamsko fotografijo na zelo visoko raven.

V jamah je mrzlo in nihče ne mara postopati brez pravega dela, zato sem vedno skušal fotografijo narediti čim hitreje. Če bi preveč zapletal, bi se kolegi hitro naveličali in ne bi več hoteli z menoj.

V ledeno jamo na Stojni pri Kočevju se vračajo vsakih nekaj let in tako dokumentirajo taljenje ledu. FOTO PETER GEDEI

Zato je bila za vse druge – tudi zame – jamska fotografija še večji izziv, sploh ker sem bil omejen s filmom. Danes lahko za en sam motiv naredim več posnetkov kot prej za vse skupaj in takoj vidim, kaj je treba popraviti.

Potem sledi še nekaj računalniške obdelave?

Trudim se, da čim manj, malenkosti pri sencih in poudarkih. Sicer pa skušam že v osnovi posneti vrhunsko fotografijo. Danes pa se da tudi iz slabe fotografije marsikaj iztisniti. Včasih kakšno takšno toliko popravim, da je dobra za arhiv.

Ste zelo kritični do sebe in svojega dela?

Precej.

V jamarstvo vas je zvabil brat Tibor, ko ste bili še najstnik v srednji šoli. Kako se je začelo?

Jama Mačkoviča v bližini Laz na robu Planinskega polja je prva jama, v katero sem se podal skupaj z bratom. Po koncu srednje šole je predlagal, naj se včlanim v jamski klub. In tako sem še danes član Jamskega kluba Železničar. Jame so seveda zanimive same po sebi, v prvih letih sem veliko raziskoval, odkrival nove jame. Potem me je pritegnila jamska fotografija. Že prej sem se ukvarjal s tem, doma smo razvijali fotografije, to je bil še črno-bel svet. Oče je bil snemalec in fotograf, tudi brat je fotografiral, tako da bi lahko rekel, da je to družinska dejavnost. Skupaj smo se zabavali in raziskovali.

Danes še naredite kakšno črno-belo fotografijo?

Pred nekaj leti sem si zaželel znova slikati na film, pa sem si kupil fotoaparat, srednjeformatni hasselblad. Poslikal sem tri filme in ugotovil, da me ne pritegne več tako kot nekoč. In sem ga pač prodal. Film ima svoj čar, a zdaj bolj uživam z digitalcem srednjega formata.

Skoraj sočasno sta izšli dve knjigi z vašimi fotografijami (večino besedila je napisal Marjan Žiberna) – o Križni jami in monografska o jamah in jamarstvu Slovenija pod površjem. Naključje?

Projekt o Križni jami je trajal kar nekaj let. Jama je velika slovenska posebnost, tudi zelo ohranjena, čeprav je turistična. Tu gre zahvala Lojzetu Trohi, njegovemu nasledniku Gašperju Modicu in celotni ekipi, ki skrbijo za jamo. Je zelo raznovrstna, premore vse, razen brezna.

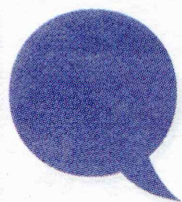
Prve fotografije za knjigo so v Križni jami začele nastajati leta 2017. Kar nekaj akcij se je nabralo. V prvih smo spoznavali jamo in iskali najboljše način, kako bomo fotografirali v jami, v kateri ne moremo izstopiti iz čolna na obrežje, saj bi tam v blatu pustili odtise, tega pa nismo želeli. Zaradi tega so v Križni jami za fotografiranje zelo zahtevne razmere. Že prej sem sicer imel priložnost

Peter
Gedei

Letnik 1969. Jamski fotograf, jamar, glasbenik, oblikovalec, ljubitelj narave. Z družino živi v Ljubljani. Je član in zdajšnji predsednik ljubljanskega jamskega kluba Železničar. Z jamarstvom se ukvarja od leta 1987. V začetku devetdesetih let se je vse bolj posvečal jamski fotografiji. Z leti je izpopolnjeval tehniko in kreativni pristop in postal eden najboljših in svetovno znanih jamskih fotografov.

Za svoje delo je bil večkrat nagraden. »Petrove fotografije močno presegajo zgolj ustrezno razsvetljevanje ali dokumentiranje podzemnega sveta, saj iz njih zadira prefinjena, meditativna estetika, obenem pa gledalca prepriča z veličastno monumentalnostjo skritih kotičkov našega planeta. Peter ovekoveči dih jemajoče ambiente v okoliščinah, v katerih večina fotografov zaradi varnosti svojo fotoopremo raje pospravi,« je v predgovoru v knjigi *Slovenija pod površjem* Petra Gedeia in Marjana Žiberne zapisal fotograf Arne Hodalič. Je tudi član Stereoskopskega društva Ljubljana. Za seboj ima 13 skupinskih in 14 samostojnih razstav, od katerih sta bili v letih 2005 in 2019 dve pregledni v Mali galeriji Cankarjevega doma. Za izjemne dosežke na področju jamske fotografije je lani prejel najvišje priznanje, plaketo z zlatim znakom, ki jo za najbolj zaslužne člane podeljuje Jamarska zveza Slovenije.

Križna jama je ena najlepših turističnih jam v Sloveniji.

FOTO PETER GEDEI

delati v jamah zaprtega tipa, ki so posebej zaščitene, da za sabo nismo pustili nobenih sledi. In te izkušnje so pomagale. Sprva je bila ideja, da bo knjiga zajela celotno jamo, a na koncu smo se odločili za trenutno različico, ki opisuje dele jame, kot jih lahko vidijo obiskovalci. Knjiga je na voljo v slovenščini in angleščini, želja pa je izdati tudi drugi del, ki bi predstavil celotno jamo. Medtem pa sva se o knjigi pogovarjala tudi z urednico pri Mladinski knjigi Aleksandro Kozarov in projekt je začel konkretnije teči sredi lanskega leta. Res je nekoliko smešno, ker me izdajam knjig, potem pa hkrati dve.

So bile za knjigo Slovenija pod površjem najprej fotografije, nato besedila?

Na srečo sem prek spletne avkcije naletel na večjo zalogo žarnic v Nemčiji, ko so zapirali trgovino, in jih imam verjetno dovolj do konca življenja. Takšna žarnica odda zelo močno svetlobo.

Vsi trije – urednica, Marjan in jaz – smo veliko debatirali, kako bi sestavili knjigo. Večina fotografij je bila že na voljo, a veliko sem jih kljub temu moral posneti na novo. Na primer za poglavje o jamskih živalih nisem imel nobene. Pa vmes sem naredil še kak posnetek jame, ki se mi je zdela vredna, da je v knjigi, na primer Jurečeva jama v Žireh, ki so jo nedavno odkrili in so v njej izjemni aragonitni ježki [posebne igličaste oblike kristalizacije minerala aragonita].

Torej so bile jamske živali za vas nov model v jamah? Verjetno so vam pri tem pomagali kolegi biologi.

Da. Jamske živali so, kot prvo, zelo majhne, drugo, rade se skrivajo, in kot tretje, vedeti moraš, kje jih sploh najti. Zato sta mi na pomoč priskočili kolegici Anja Kos in Anja Pekolj, ki sta poiskali živalce, držali bliskavice, medtem ko sem z makroobjektivom lovil bežeča drobna bitja. Človeško ribico sem slikal v Planinski jami v njenem naravnem okolju, ne v akvariju. Res lepo in mirno je visel le eden izmed netopirjev, ki sem ga slikal mimogrede.

Zaradi ledu so posebno lepe tudi ledene jame, v katere se vračate pogosteje. Vaše fotografije dokumentirajo spremembe, ko se led zaradi segrevanja ozračja vztrajno tali.

V teh so okoljske spremembe zelo opazne. V ledeni jami na Stojni (pri Kočevju) sem prvo fotografijo naredil septembra 1991. Potem smo

jamo sistematično začeli obiskovati na pet let, jeseni, ko je ledu najmanj. Ob prvem obisku smo naredili pritrdišče za varen spust, ki je bil ob zadnjem obisku osem metrov nad ledenimi tlemi – za vsaj toliko se je torej stalil led. Letos je zopet petletka in nas čaka nov obisk, ko bo zanimivo videti, kje je pritrdišče danes.

Druga ledena jama, ki jo redno obiskujemo, je na Viševniku, kjer se led prav tako opazno tali. V njej sem bil prvič septembra 1990 in takrat še ni bilo prehoda v nove dele, ki so se pokazali šele, ko se je stalil led. Morda smo nekoliko pozno temu taljenju začeli slediti strokovno in sistematično. No, dokazi so fotografije.

V Sloveniji je registriranih več kot 15.000 jam. Se dovolj zavedamo, kakšno bogastvo je pod našimi nogami?

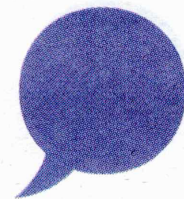
Številka je velika, a treba je pojasniti, da je večina teh jam dolgih le do 20, 30 metrov. Imamo pa nekaj izjemnih jam tudi v svetovnem merilu, nekatere od njih so med najglobljimi v Evropi, posebne so vodne jame in seveda jame klasičnega krasa. Vse jame so posebne, v tujini so tudi jame v soli, sadri in celo v vulkanih. V vseh je nekaj lepega.

Koliko ste fotografirali v tujih jamah?

Predvsem sem fotografiral v sklopu srečanj jamskih fotografov. Ti so organizirani na nekaj let, gostili so jih v Franciji, Italiji, tudi pri nas, v Turčiji, na Madžarskem, v Ameriki.

Garaško jamarstvo: akcija v francoski jami Padirac FOTO PETER GEDEI

Mitjina jama v bližini kraja Obrov FOTO PETER GEDEI

Letos bo srečanje v Španiji. Ta srečanja ponavadi prinesejo možnost za fotografiranje v sicer za javnost zaprtih jamah, ki so najlepše.

Zanimiv je bil vaš projekt v francoski jami Padirac.

Šlo je za zgodbo revije *National Geographica*, za katero nas je vpoklical Arne Hodalič. Spremljali smo jamskega potapljača Clémenta Chaputa, ki je prečil celoten jamski sistem od izvira St. Georges do vhoda v jamo Padirac v razdalji 20 kilometrov in pri tem premagal več kot tri kilometre potopljenih rovov. Začetni del jame je urejen za turizem, skozi celoten sistem pa teče podzemna reka, ki izginja v številnih sifonih.

Naloga ni bila lahka, a smo jo uspešno izvedli. Jaz in moja kolega Mojca in Boštjan Vrvišar smo bili odgovorni za fotografiranje v jami, Arne in Simon Burja za potapljaški del v izviru, Katja Bidovec za zunanji del na površju. V jamo smo šli za tri dni. V rokah smo imeli precej slab načrt jame, na katerem smo se morali znajti in najti pot do prvega sifona okoli osem kilometrov daleč v jami. Vodiči, ki so nas spremljali, so bili popolnoma neuporabni. Počasi je šlo, vsak je imel svoj čoln, ki ga je moral tovoriti skozi celotno jamo, pa kup fotografske opreme, hrano, spalno vrečo; vse, kar smo potrebovali za tri dni pod zemljo.

Akcija se je še dodatno popestrila, ko se je Mojci pri vrnitvi predrl čoln. In nihče od nas ni imel lepila in krpice. Vrnili smo se do sifona, kjer so bili še potapljači in v ekipi je en sam imel krpico za gumo. Noro. Sploh ker se brez čolna od tam ne moreš vrniti.

Ste v jamah uničili kaj fotografske opreme?

Ne, fotografska oprema je vsa preživela. Enkrat mi je analogni fotoaparatus padel v vodo, ker sem slabo postavil stativ, pa tu in tam kakšna bliskavica. Vse nadomestljivo. Včasih smo med akcijami tudi jamarji pridobili kakšno buško, a k sreči ni bilo nikoli nič hujšega.

Vsako leto imate v klubu jamarško šolo. Je veliko zanimanja med mladimi za to dejavnost?

Mislím, da čedalje več. Zadnja leta imamo vedno poln tečaj. Tudi v drugih društvih in klubih je precej zanimanja. Vprašanje pa je, koliko jih v jamarstvu obstane. Včasih opravijo tečaj, nato pa izgubijo interes.

Ali od vaših tečajnikov kakšnega zanima tudi jamska fotografija?

Zelo malo je fotografov ali jamarjev, ki se resneje ukvarjajo z jamsko fotografijo. Na površju spremljamo razmah fotografije s telefoni, tudi v jamah je tega čedalje več. Seveda jamarji fotografirajo s telefoni, toliko,

da imajo dokumentiran trenutek, kje so bili in kaj so počeli. To je dobro, vendar ne moremo govoriti o kakovosti in tudi ne o kreativnosti. Menim, da je za dobro jamsko fotografijo fotoaparatus nujen. Pred leti sem testiral enega izmed telefonov z vrhunsko kamero in uspelo mi je narediti nekaj dobrih fotografij, kar me je presenetilo. Vendar imam znanje o osvetljevanju in tudi izkušnje. Dobro je, da ljudje vsepovsod veliko fotografirajo, vendar se nihče ne posveča kakovosti. Vse je instantno.

Greste kdaj v jamo brez fotoaparata?

Fotoaparatus je vedno z mano. Morda sem na eno ali dve akciji šel brez, pa mi je bilo potem žal.

Ukvarjate pa se tudi s stereoskopsko ali 3D-tehniko.

3D-fotografija je zanimiva, ker vnaša tretjo komponento, globino. A problem je, da večina nima naprav za gledanje. Pred nekaj leti je bil kratek vzpon 3D-televizorjev, a so se številni pritoževali zaradi oči za gledanje. In je kmalu zamrlo. Vendar tehnika živi v nekaterih tehničnih in znanstvenih dejavnostih. Še v času diafilma sem se na bratovo pobudo včlanil v stereoskopsko društvo Ljubljana. Tudi to je precej zahtevno fotografiranje. Treba se je držati pravil, ni prostora za tehnično eksperimentiranje. Precej si omejen, a ta omejitev predstavlja ustrezen izziv, kako narediti dobro in tehnično pravilno fotografijo. Kmalu sem ugotovil, da 3D-fotografije ne morem delati enako kot običajne fotografije. Izbrati sem moral drugačen motiv, opremo sem moral postaviti drugače.

Lotil sem se stereoskopskega fotografiranja Škocjanskih jam in projekcija je bila uspešna. Pred mano je zdaj 3D-projekt, ki bo prikazan na dogodku v Postojni ob

prvem mednarodnem dnevu jam 13. septembra.

Razmišljate, da bi posneli kakšen dokumentaren film o jamah? Oziroma začnete s kakšnim novim fotografskim projektom, potem ko sta izšli dve obsežnejši knjigi?

Tudi v snemanju videa sem se že večkrat preskusil. A kamere imajo druge zakonitosti, osvetljevanje je drugačno. Toda ko bo zrel čas, bom šel v to smer. Idej je veliko, tudi scenariji so že načrtani. Zanimivo, ko je izšla *Slovenija pod površjem*, v kateri so zbrane moje najboljše fotografije, me je prešinilo, ali je s tem konec moje fotografske poti. A sem to kmalu odmisli. Veliko je še idej, veliko je še jam.

Ste tudi glasbenik, igrate bas kitaro. Nedavno je vaša skupina Anonimus izdala nekaj novih skladb.

Tudi glasba me spremlja vse življenje. Moja mama je bila učiteljica klavirja. V osnovni šoli sem igral violino, v srednji šoli pa sem se bolj začel predajati rocku. Poprijel sem za bas kitaro. Po različnih bendih sem se usidral pri skupini Anonimus. Igrali smo v 90. letih, izdali dve plošči, imeli več koncertov, na alternativni sceni smo bili dokaj poznano ime. Potem smo se poročili, dobili otroke, nekako naravno se je zgodila pavza, zdaj pa smo se vrnili skoraj v isti postavi, pridružil se nam je še saksofonist. Izdali smo digitalni EP, že imeli nekaj koncertov, prisotni smo na družbenih omrežjih, na instagramu, youtubeu, bandcampu ... Publika nas na novo spoznava.

Tudi vaše fotografije objavljate na družbenih omrežjih. Prepoznavni ste po vsem svetu, tudi denimo zaradi objav v *National Geographicu*. Za delo ste prejeli

Aragonitni ježki v Jurečevi jami
FOTO PETER GEDEI

Jamski prostor je opazovalcem tuj, težko si je predstavljati njegovo velikost. Kapniki so različno visoki in ne dajejo pravega vtisa. Tako so že prvi jamski fotografi ugotovili, da brez človeške figure ne gre.

več nagrad. Ali fotografije še pošiljate na natečaje?

Prepoznavnost sem začel graditi s spletno stranjo. Postavil sem jo leta 1999, ko to še niti ni bilo popularno. Tako me je odkrilo več revij, ki so želele objaviti moje fotografije. In krog prepoznavnosti se je širil. Seveda sem moral ponuditi ustrezno kvaliteten fotografije. Priljubljeni so bili tudi fotografski natečaji za jamsko fotografijo in eden prvih, na katerega sem se prijavil, je bil slovenski v organizaciji Jamarske zveze Slovenije. In dobil prvo nagrado, kar mi je dalo dodaten zagon. Začel sem pošiljati v tujino in tudi tam sem osvajal lepa mesta. Danes je natečajev manj, menim, da so tudi manj kakovostni, žirije imajo včasih prav nenavadne kriterije. Številni moji kolegi sploh ne pošiljajo svojih fotografij na natečaje. Na nekatere širše zastavljene natečaje o naravi pa se jamske fotografije ne uvrstijo v ospredje. No, morda bi moral pošiljati na več različnih natečajev, a me to ne privlači.

Na katero fotografijo ali morda serijo njih, projekt ste najbolj ponosni?

Težko rečem, ker je bil vsak nekaj posebnega. Morda bi izpostavil objavo Križne jame v *National Geographicu*, ker so bile fotografije in zgodba poleg v slovenski izdaji objavljene še v dvanajstih tujih, kar je velik uspeh. Morda je k temu pripomoglo, da so jo v ameriškem uredništvu označili za zimzeleno zgodbo, ki je potem na voljo vsem mednarodnim izdajam. Tako se je zgodba prevedla v japonščino, korejščino, ruščino, nemščino, nizozemščino ...

Če moram izpostaviti eno fotografijo, naj bo to Kačna jama, ki je zmagala na natečaju *Poslikajmo Slovenijo* leta 2009. Takrat so bili digitalni fotoaparati že v polnem zagonu, jaz pa sem poslal fotografijo iz diapozitiva in žirija je moj posnetek izbrala za najboljšega. Sem bil kar presenečen.

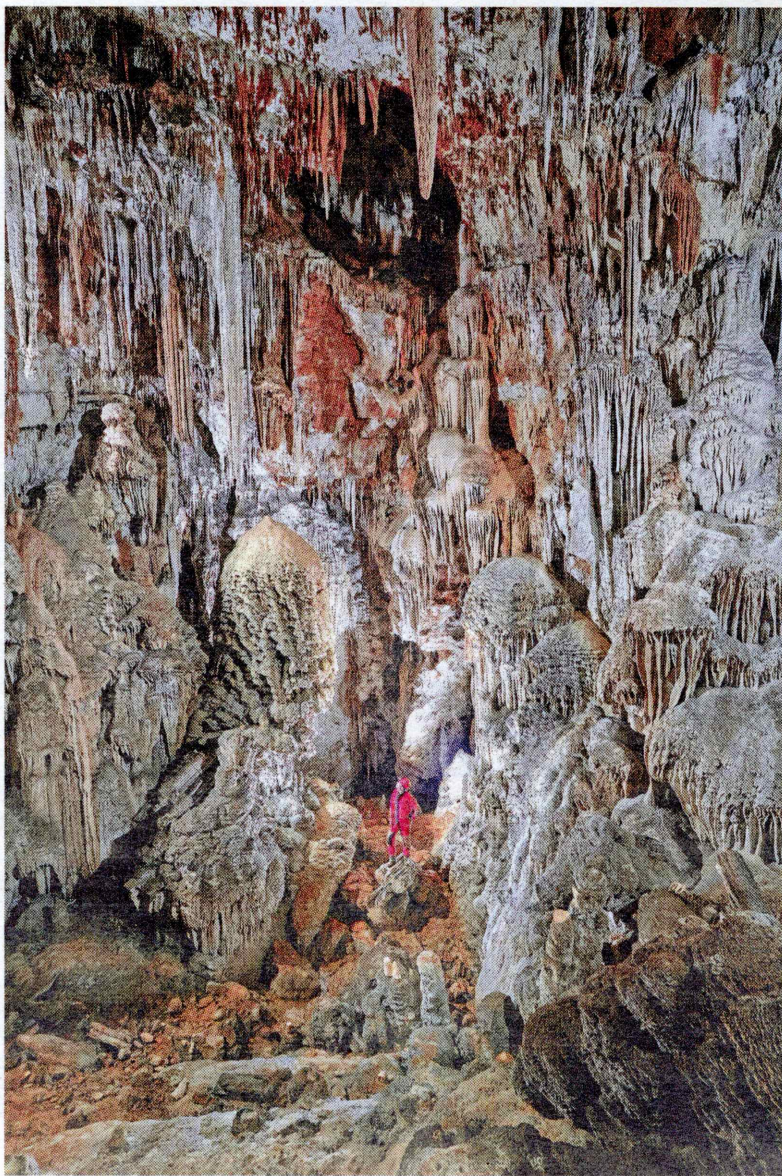
Tista fotografija je neponovljiva. Še nekajkrat sem nato skušal slikati prizor v vhodni dvorani Kačne jame z digitalnim fotoaparatom. A ne ujamem tistega posebnega občutja. Niti ne znam opisati, kaj je bilo v tistem trenutku tako posebnega. Eno je, da je diafilm drugačen kot digital, pa morda sem malo drugače osvetlil, objektiv je drug. Zdaj imam drugačen pristop.

Je kakšna jama, ki si jo želite, a vam je do zdaj še ni uspelo obiskati in fotografirati? Morda ena tistih najglobljih?

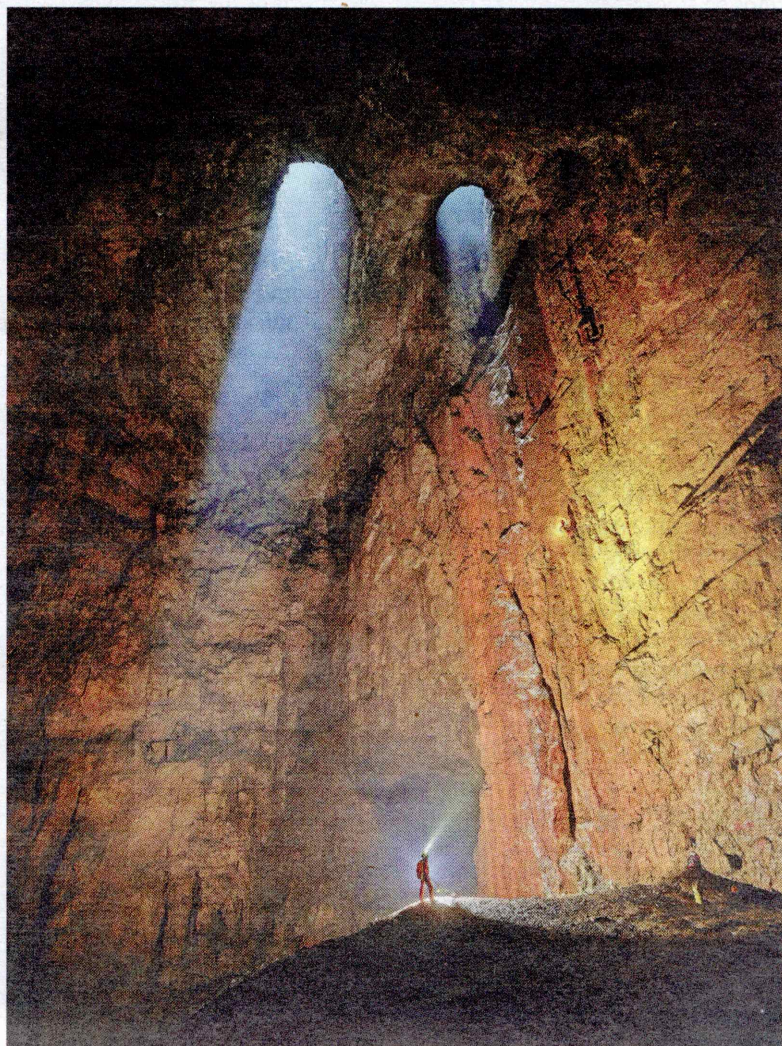
Globoke jame zagotovo predstavljajo izziv, so pa to težji projekti, kjer se morajo uskladiti številni dejavniki. Prepuščam se temu, kar pride sproti. Veselim se srečanja jamskih fotografov in jam v Španiji, ker vem, da bo zanimivo. Sicer pa se vedno najde kakšna nova lepa jama. ●

Markov spodmol FOTO PETER GEDEI

Jama pod Gavgami FOTO PETER GEDEI

Kačna jama FOTO PETER GEDEI